מסילת ישרים - שיעור פט

והנה בוודאי שזהו אימרה אמיתית ונכונה, אבל למעשה הרי זו אימרה מוסרית ואין זו אימרה חסידית בכלל, וחסיד לא היה אומר אימרה כזאת. כי תורת החסידות אינה מבליטה ומדגישה נקודה זו. כי אף שאמת היא שאסור לו לאדם לרמות את עצמו ובוודאי יש מקום לכל דבר, אבל חסידות מחפשת תמיד לפרש את האדם שלא לפי גופו והחסרונות שלו, אלא לפי המעלות שלו ולפי נשמתו.

האדם מורכב מגוף ונפש וה'אני' האמיתי שלו הוא הנשמה – חלק אלו-ה ממעל

ועל פי תורת החסידות כל אדם מורכב משתי נפשות, ומהותו האמיתית והאני האמיתי שלו הוא נשמתו שהיא חלק אלוה ממעל ממש. והנשמה הינה כל כולה טוב, והיא טוב כזה שהאדם בעצמו אינו יכול להשיג את הטוב הזה, ולא נתגלה לו הטוב הזה. ומצד הנשמה יש לו רק מידות טובות. ולא רק מידות טובות בעלמא אלא הוא נברא אלוקי שיש לו מידות אלקיות, מידות כאלו שעל ידי זה הוא דומה ממש להקב"ה. והטוב שלו הוא טוב אלוקי ממש, והינו בעל חסד נפלא ביותר.

אלא שהוא מלובש בגוף, והגוף הזה הוא מלא חסרונות. ואכן אמת הוא הדבר שהגוף שלו הוא מלא חסרונות. אבל למעשה יש לו מעתה שני סוגיות להתעמק בהם, יכול הוא להכניס ולהתעמק בסוגיית הגוף ולעיין היטב בכוחות הגוף, ולברר הדבר הדק היטב, ולומר שאיני הולך לרמות את עצמי, כי יודע אני שהנני גוף בעל חומר עכור והגוף הזה הוא מלא חסרונות. ולאידך הרי הוא יכול להתעמק בסוגיית הנשמה, שירבה להתבונן בחלק אלו-ה ממעל שלו, וידע את גודל מעלת נשמתו כי רבה היא, ויגדיל וימשיך אורות לחלק אלו-ה ממעל וירומם את אור נשמתו למעלה למעלה. ויתבונן בגדלות הבורא והמשכת האורות ובלימודים גבוהים ונעלים יותר וילמד פנימיות התורה, ויתקשר בקדושת שבת ויקשר עצמו בצדיק הדור, וכיוצא בכך יעשה דברים כאלו שיכניסו בו הארות גדולות ונשגבות. ולמה לו להתעמק בסוגיית הגוף בזמן שיכול הוא להתעסק בסוגיית הנשמה.

והנה כי כן נוכל לשאול לאדם, האם בשעה שאתה זוכה פעם להיות במצב מרומם ונעלה ביותר כגון בשבת בתפילת נשמת, (ובאמת צריך כל אחד לזכות להיות מפעם לפעם במצב נעלה ומרומם), האם גם אז נוכל לומר עליך שאתה שמח במיתת הקרוב שלך מפני שאתה יורש אותו. הרי בוודאי שאז האדם הוא גבוה הרבה יותר ממצבו הרגיל והינו לגמרי נעלה יותר מדברים כגון אלו, ואז הוא מופשט לגמרי מכל מיני תאוות. הרי מזה שאם יגביר את כח הנשמה שלו הרי יפלו סבדרך ממילא כל התאוות השפלים שלו.

אם כן מדוע צריכים לומר לאדם דע לך שאתה הינך פרא אדם ובעל חסרונות וכיוצא בכך. ואף שהוא אכן דבר טוב מאד לגוף, כי הגוף מקבל זיכוך על ידי זה שהוא יודע את החסרונות שלו. וזהו שפת הגוף שצריך לדעת את החסרונות שלו. ואכן כשמדברים אל הגוף צריך לדעת שלגוף לא יהיה זיכוך רק על ידי שידע את החסרונות שלו. אבל כמו שיש לגוף זיכוך על ידי שהוא יודע את החסרונות שלו כן יש זיכוך לנשמה על ידי שהוא יודע את המעלות שלו.

על ידי הגברת אור הנשמה גם הגוף מזדכך ונמשך אחר הנשמה

וכל כך יגביר את אור הנשמה עד שיהפך גם את הגוף שגם היא תזרח ותאיר באור הנשמה. ותחת אשר יעבוד על הגוף להכותה ולהכניעה, יכול הוא להמשיך אורות כאלו מצד נשמתו עד שהגוף תימשך מעצמה אחר אור הנשמה, והגוף תתבטל בדרך ממילא לאור הנשמה ותתפעל מממה, ובדרך ממילא ינצל מכל החסרונות שלו.

כי במקום שיש אור שם אין החושך יכול לשלוט, וכל האחיזה של כל הבלי הגוף ותאוותיו הוא רק במקום חושך ואפילה. ומסופר שכשנפטר הרה"ק מצאנז זי"ע, אמר בנו הרה"ק מגארליץ זי"ע - שהיה דבוק מאד באביו הק' והיה אוחז שכל הצדיקים היו בטלים כנגדו - כלפי המנהיגים הקטנים שהתחילו להנהיג אז ונתפרסמו בעולם: כשנעשה חושך בבית יוצאים כל העכברים מחוריהם, וכמו כן כשהחשיך העולם לאחר פטירת הרה"ק מצאנז יכולים הם להתגלות בעולם.

וניתן להשתמש במשל זה גם לענייננו שכשאור הנשמה נעלם ונסתר אז יוצאים ומתגלים כל החסרונות של האדם, ולפתע הרי הוא רואה בעצמו שהוא בעל תאוה שלם, והגוף נעשה מאן דאמר שלם ובעל הבית עליו. לא כן כשאור הנשמה מאיר אז יתפרדו כל פועלי און וכל כוחות הרע נמוגים והולכים להם. וכמו שכתב בספר התניא (פרק יב) בארוכה בביאור מדריגת הבינוני שבשעה שהוא במצב של גדלות המוחין בורח היצה"ר ממנו כי אינו יכול לסבול את האור הגדול הזה. והיצה"ר היא הוא מין כח שבורח מן האור. והיות שדרך החסידות מיוסדת על פנימיות התורה, הרי זה מיוסד גם על פנימיות האדם. ופנימיות התורה מאירה את פנימיות האדם, כי פנימיות התורה היא הנשמה של התורה וזה מאיר את נשמת האדם.